

Az Országgyűlési Könyvtár jogi információs tevékenysége

Nagy Csaba

Az Országgyűlési Könyvtár - az ország legnagyobb magyar és idegen nyelvű jogi, valamint közigazgatási könyv és folyóirat állományának birtokában - több mint másfél évtizede kezdte meg számítógépes jogi információs rendszerének és adatbázisának a kiépítését.

A számítógépes jogi információs rendszer és adatbázis legfontosabb felhasználói a magyar egyetemi és főiskolai oktatók, a tudományos kutatók, a jogalkotással foglalkozó szervezetek, a gyakorló jogászok, az egyetemi és főiskolai hallgatók. Az információs rendszert és adatbázist rajtuk kívül természetesen az egyéb érdeklődők is igénybe vehetik. Hangsúlyozni kell azonban azt, hogy az információs szolgáltatásba a jogi tanácsadás nem tartozik bele. A jogi és közigazgatási könyvtári szolgáltatási tevékenység a magyar és a külföldi szakirodalom, a jogforrások és bizonyos mértékig a joggyakorlat feldolgozására is kiterjed. Jelenleg több mint 300 fő veszi rendszeresen igénybe a különböző jogi szolgáltatásokat.

A magyar jogi szakirodalom feltárása

A magyar jogra vonatkozó kiadványok nemcsak a hazai jogi és közigazgatási irodalom feldolgozásán alapulnak, hanem kiterjednek a magyar vonatkozású külföldi szakirodalom figyelésére, valamint az egyéb tudományágak határterületeinek nyomon követésére is.

A magyar jogi szakirodalomról a könyvtár két kiadványt tesz közzé. A legnagyobb jelentőségű a magyar nemzeti jogi és közigazgatási szakbibliográfia, az *“Állam- és Jogtudományi Bibliográfia” (Bibliographia Iuridica Hungarica)*. Ez 1945-1976 között két éves időközönként az Állam- és Jogtudományi Intézet gondozásában jelent meg, de a kiadvány megjelenése - különféle okok miatt - egyre nagyobb késéssel történt (az 1976. évi kötet például csak 1980-ban jelent meg). A kiadó nem is vállalta tovább a megjelentetését. (Az 1977-1979. évi kötet nagy részének anyaga összegyűjtve, cédulán van meg.) A munka folytatását 1980-ban az Országgyűlési Könyvtár vállalta magára, s ezideig az 1980-1981. évi, illetve az 1982-1983. évi anyagot tette közzé 1983-ban illetve 1985-ben. A szövegben közölt anyag mellett az egyes fejezetek végén jegyzetekben történik utalás a kapcsolódó tudományágak anyagára és a jogi anyagot is tartalmazó egyéb munkákra, valamint a jogi kutatásban felhasználható forrás- és segédanyagokra.

Annak érdekében, hogy a nemzeti szakbibliográfia új köteteinek előkészítése közben is hasznos segédeszköz adhasson az érdeklődőknek, a könyvtár 1980-ban meg-

indította a félévenként megjelenő *“A magyar állam- és jogtudományi irodalom bibliográfiája”* c. kiadványt, amely évente átlag 1600 tételt tár fel. A kiadványban való eligazodást részletes névmutató és tárgymutató segíti. 1980-1989 között összesen 15000 tétel feldolgozása történt meg.

Mindkét kiadvány előfizethető, ill. megvásárolható az Országgyűlési Könyvtárban.

Jelenleg a kiadvány számítógépes feldolgozásának előkészítése folyik. Ez nemcsak a kiadvány gyorsabb megjelenését eredményezné, de megkönnyíti a magyar jogra vonatkozó témabibliográfiák soron kívüli összeállítását is.

Az előző kiadványokon kívül meg kell említeni azt is, hogy az *“International Bibliography of the Social Sciences. Political Science”* c. külföldi kiadványba a könyvtár 1977 óta folyamatosan a legfontosabb magyar politikai, jogi és közigazgatási témájú - a könyvtár állományában megtalálható - könyv- és periodika állományból válogatott bibliográfiát küld évente angol címfordítással.

Ugyancsak a könyvtárban feldolgozott anyagokra támaszkodva jelenik meg 1962 óta az *Acta Juridica* c. folyóiratban félévente a hazai jogi irodalomra vonatkozó válogatott bibliográfia, szakági bontásban, angol és orosz címfordítással.

A külföldi irodalom

A külföldi jogi és közigazgatási szakirodalmi adatbázis és információs rendszer a könyvtárba érkező külföldi könyvek és periodikák feldolgozásán alapul.

Jelenleg évente kb. 600-700 db külföldi jogi könyv és kb. 250 féle külföldi jogi folyóirat érkezik be. Az Országgyűlési Könyvtárnak, mint országos hatáskörű szakkönyvtárnak minden jogág szakirodalmát gyűjteni kellene, de a másik nagy gyűjtőköri terület - a világpolitika és a jelenkori történelem - ugyancsak jelentős beszerzési igényei miatt a friss szakirodalom nem terjedhet ki minden jogágra s az egyes jogágakon belül a kívánatos mélységre. Ez a tény behatárolja a könyvtár tájékoztatási lehetőségeit is, holott a jog és a közigazgatás modernizálására és fejlesztésére, a jogállamiság megeremtésére irányuló törekvések nyomán jelentkező igények kielégítésére egyre nagyobb szükség lenne a külföldi szakirodalom fokozottabb figyelésére. Nehezíti a helyzetet az az ismert körülmény is, hogy a külföldi kiadványok deviza és forint ára évről-évre emelkedik, s a könyvtár rendelkezésére álló beszerzési Ft-keret nem tud ezzel lépést tartani. Ennek következtében nemcsak a külföldi megrendelések bővítése ütközik akadályokba, hanem még a jelenlegi szint fenntartása is nagy nehézségekkel jár.

A külföldi könyvekből és periodikákból a dokumentátorok - a konkrét, folyamatos felhasználói igények ismeretében és további, elsősorban a várható igények kielégítését célzó szempontok alapján - kiválasztják a feldolgozandó cikkeket és ezekről rövid ismertetőket készítenek. A válogatás egyáltalán nem könnyű feladat, hiszen a külföldi jogra vonatkozó ismereteink nem elég megalapozottak, s a szakmai felkészültség és az idegen nyelvek ismeretének színvonala is erősen befolyásolja a döntéseket.

Az ismertetők a legfontosabb bibliográfiai adatokon és a magyar címfordításon túl néhány sorban a dokumentum tartalmát is összefoglalják. Bizonyos esetekben a tartalmi ismertetés el is maradhat (ez az ún. rövid feldolgozás). Jelenleg már évente

2500-3000 ismertető elkészítésére van mód, a külföldi anyagok beérkezésének függvényében.

A dokumentációs munka megkezdése óta több mint 21 000 db külföldi cikk feldolgozására került sor. E cikkek többsége egy számítógépes nyilvántartási rendszer segítségével könnyen visszakereshető téma, szerző, nyelv, a közzététel időpontja, stb. szerint. A számítógépes visszakeresés alapját az ún. deskriptorláncok képezik, amelyek adott sorrendben tartalmazzák a feldolgozott cikk legfontosabb jellemzőit, s ezenkívül a visszakeresést megkönnyítő kódokat is. Az elkészült ismertetőkből havonta egy adott mennyiség teljes terjedelemben számítógépes rögzítésre kerül (Micro-ISIS-rendszerben), s ezek másolatát kapják meg a rendszeres felhasználók. (Bővebben erről lásd: *Rónai Iván: Számítógépesítés az Országgyűlési Könyvtárban. = Könyvtári Figyelő. 1989. 35. évf. 5-6. sz. 483-490. p.)* Az ismertetők alapján a felhasználók a könyvtárban megtekinthetik az eredeti dokumentumot, s megrendelhetik ennek fénymásolatát is.

Az ismertetők segítségével természetesen lehetőség van különböző témabibliográfiák összeállítására is, melyek mind a tudományos kutatáshoz és az új jogszabályok előkészítéséhez, mind a gyakorlati jogászai tevékenységhez segítséget nyújtanak. Ilyen - a külföldi jogi szakirodalomból és joganyagból összeállított - bibliográfiákra egyre nagyobb igény van. Példaképpen említhetők a közelmúltban készített alábbi bibliográfiák:

a) tudományos kutatáshoz

- a kínai jogról,
- a latin-amerikai országok jogáról,
- a közigazgatási eljárásról,

b) új jogszabályok előkészítéséhez

- az adatvédelmi és informatikai jogról,
- a bankok és hitelintézetek szabályozásáról,
- a biztosító intézetek szabályozásáról,

c) gyakorlati jogászai tevékenységhez

- az EGK és az EGK-tagállamok társasági és versenyjogáról,
- a termékfelelősségi jogról,
- a fogyasztóvédelmi jogról.

Az említett ismertetők deskriptorláncjai alapján készült a *“Külföldi jogi irodalom permutált indexe”*, valamint a *“Külföldi jogszabályok permutált indexe”* c. kiadvány. Ezek a számítógép igénybevétele nélkül is visszakereshetővé tették az ismertetőket, illetve ezek alapján az eredeti külföldi dokumentumokat.

A legújabb külföldi jogi és közigazgatási művek áttekintéséhez *“A külföldön megjelent fontosabb jogtudományi művek jegyzéke”* c. kiadvány jelentett segítséget, amely 1989-ig negyedévente jelent meg, a feldolgozott műveket - a bibliográfiai adatok és a deviza vételár feltüntetésével - jogágak szerint csoportosítva.